

Tizedik Nemzetközi Nyelvészeti Olimpia

Ljubljana (Szlovénia), 2012. július 30. – augusztus 3.

Az egyéni verseny feladatai

Ne másolja le a feladatok szövegét. Írja le minden feladat megoldását külön lapra. Minden lapra írja rá a feladat számát, az ülésének a számát és a vezetéknevét. Máskülönben a munkája nem értékelhető.

Válaszait alaposan indokolja meg. A tökéletesen helyes megoldás is csak alacsony pontszámot ér, ha nincs kellőképpen megindokolva.

---

1. Feladat (20 pont). Adva vannak mondatok a dyirbal nyelv középső nyelvjárásán valamint fordításuk magyarra:

- 1. bayi yaɽa ŋuŋɽaymuŋa baŋgu gurugugu biŋgunman.**
A pia fárasztja a férfit, akit mindig vádolnak.
- 2. balan yabu bimabanɽaŋaymuŋa baŋgul yaɽaŋgu guliŋgu ŋuŋɽaju.**
Az erős férfi vádolja az anyát, aki mindig halálkígyókat követ.
- 3. balan waymin bambun baŋgu ɽuŋaŋgu ɽamiman.**
A cukor kövéríti az egészséges anyóst.
- 4. bala yila wura baŋgul bargandu biŋgundu guniju.**
A fáradt wallaby keresi a kis tollat.
- 5. balan malayigara baŋgu garandu biŋgunman.**
A füst fárasztja a skorpiót.
- 6. bala gurugu baŋgul ŋumaŋgu munduŋgu dimbanu.**
A megsértett apa viszi a piát.
- 7. bayi midin baŋgun bimauŋgu malayigaraguninaymuŋagu banɽan.**
A halálkígyó, amely mindig skorpiókat keres, követi a kuszkuszt.
- 8. bayi gubimbulu biŋgun baŋgu gurugugu ɽagunman.**
A pia elaltatja a fáradt orvost.
- 9. bala garan baŋgul biɽirijɽu banɽan.**
A gyík követi a füstöt.
- 10. balan duŋan baŋgul yirijɽilagu guniju.**
A szitakötő keresi a szűrős fát.
- 11. bala ɽuga baŋgun yabuŋgu ŋaɽilmuŋagu dimbanu.**
Az anya, akit mindig ignorálnak, viszi a cukrot.
- 12. bala diban ɽagijɽ baŋgul gubimbulugu ɽamiŋgu bilmban.**
A kövér orvos tolja a nagy követ.
- 13. bala garan baŋgun waymindu dibanbilmbalɽaymuŋagu buɽan.**
Az anyós, aki mindig köveket tol, nézi a füstöt.
- 14. balan baŋgay waɽu baŋgun bundijɽu ɽagijɽu guniju.**
A nagy szöcske keresi a hajlított lándzsát.
- 15. bayi biɽirijɽ biŋgun baŋgul ɽaŋgaŋgu mugurugu buɽan.**
A csendes fiú nézi a fáradt gyíkot.
- 16. bayi ŋuma guli baŋgul yaɽaŋgu banɽalmuŋagu munduman.**
A férfi, akit mindig követnek, megsérti az erős apát.

(a) Egy nyelvész úgy gondolta, hogy a fenti dyirbal mondatok egyikében hiba van. Valójában semmi hiba nincsen. Annak, ami neki furcsának tűnt, az a magyarázata, hogy az egyik állatfajt egy dyirbal mítosz „öregasszonyoknak” tekinti. Melyik állatról van szó? Mit vélt hibának a nyelvész?

(b) Fordítsa le magyarra:

17. **balan ɲalɲga baŋgul ŋumaŋgu guniymuŋagu bambunman.**

18. **bala diban bilmbalmuŋa baŋgun biɲjiriɲɟu guniɲu.**

19. **bayi bargan baŋgul yaɲaŋgu gubimbuluŋuŋanaymuŋagu baŋjan.**

(c) Itt van még három dyirbal nyelvű szó:

bayimbam — lárva, hernyó;

mugunanɟa — nagynéni (anya nénje);

muŋga — hangos zaj.

Fordítsa le dyirbal nyelvre:

20. A kis wallaby nézi a szitakötőt.

21. A nagynéni, akit mindig követnek, meghajlítja a tollat.

22. Az alvó kuskusz ignorálja a hangos zajt.

23. A hernyó keresi a férfit, aki mindig köveket visz.

⚠ A dyirbal nyelv a pama-nyunga családhoz tartozik; ez egy haldokló ausztráliai nyelv, amelyet Queensland északkeleti részén beszélnek.

ɲ = *n* a *hang* szóban.

ɲ = *ny* az *íny* szóban; **ɟ** az olyan zárhang (mint **d**), amely ugyanott képződik a szájban, ahol **ɲ** is.

A halálkígyó egy ausztrál mérges kígyó. A wallaby egy kisebb testű kenguruféle. A kuskusz egy Ausztráliában honos erszényes, fán élő állat. A szúrós fák egy cserje- és fanemzetség, amelyeknek szúrós szőrszálaik vannak, néhány közülük veszélyes az emberre.

—Artūrs Semeruks

2. Feladat (20 pont).

	umbu-ungu		umbu-ungu
10	<i>rureponga talu</i>		35 <i>tokapu rureponga yepoko</i>
15	<i>malapunga yepoko</i>		40 <i>tokapu malapu</i>
20	<i>supu</i>	<i>telu < yepoko</i>	48 <i>tokapu talu</i>
21	<i>tokapunga telu</i>		50 <i>tokapu alapunga talu</i>
27	<i>alapunga yepoko</i>		69 <i>tokapu talu tokapunga telu</i>
30	<i>polangipunga talu</i>		79 <i>tokapu talu polangipunga yepoko</i>
			97 <i>tokapu yepoko alapunga telu</i>

- (a) Írja le számjegyekkel: *tokapu polangipu*,
tokapu talu rureponga telu,
tokapu yepoko malapunga talu,
tokapu yepoko polangipunga telu.

- (b) Írja le umbu-ungu nyelven: 13; 66; 72; 76; 95.

⚠ Az umbu-ungu nyelv a közép-új-guineai családhoz tartozik. Körülbelül 34 200 ember beszéli Pápua Új-Guineában. —Kszenyija Giljarova

3. Feladat (20 pont). Adva vannak mondatok baszk nyelven valamint fordításuk magyarra véletlen sorrendben. Az egyik magyar mondat két baszk mondatnak felel meg:

ahaztu ditut, ahaztu zaizkit, ahaztu zaizu, hurbildu natzaizue, hurbildu zait, lagundu ditugu, lagundu dituzu, lagundu dute, lagundu nauzue, mintzatu natzaizu, mintzatu gatzaizkizue, mintzatu zaizkigu, ukitu ditugu, ukitu naute

te elfelejtkeztél róla, ők beszéltek velünk, én odajöttem hozzátok, én beszéltem veled, mi segítettünk nekik, ti segítettetek nekem, ő odajött hozzám, mi hozzájuk nyúltunk, ők hozzám nyúltak, te segítettél nekik, ők segítették neki, mi beszélünk veletek, én elfelejtkeztem róluk

- (a) Határozza meg a helyes megfeleléseket.
(b) Fordítsa le baszkra: te hozzám nyúltál, ők odajöttek hozzám.
(c) Fordítsa le magyarra: *lagundu dut, hurbildu gatzaizkizu*.
(d) Az egyik magyar mondatot még egy módon lehet lefordítani baszkra. Találja ki azt a mondatot és adja meg a másik lehetséges fordítását.

—Natalja Zaika

4. Feladat (20 pont). Egy nyelvész a teop nyelv nyelvtanát kívánta megírni. Először arra kérte az adatközlőit, hogy egyes mondatokat fordítsanak le anyanyelvükre. Íme, amit kapott:

1. Megütöttél engem.	<i>Ean paa tasu anaa.</i>
2. Megette a halat.	<i>Eove paa ani bona iana.</i>
3. Megütöttük a gyereket.	<i>Enam paa tasu a beiko.</i>
4. A férfi meglátta a táskát.	<i>A otei paa tara bona kae.</i>
5. A fiú megölte őt.	<i>A visoasi paa asun bona.</i>
6. Megláttam az ételt.	<i>Enaa paa tara a taba'ani.</i>
7. Meghallottátok őt.	<i>Eam paa baitono e.</i>
8. Odaadtam a férfinak a kókuszt.	<i>Enaa paa hee a otei bona overe.</i>
9. Az asszony odaadta nektek az ételt.	<i>A moon paa hee ameam bona taba'ani.</i>
10. Megütöttelek téged a kővel.	<i>Enaa paa tasu vuan a vasu.</i>
11. Megölték az asszonyt a fejszével.	<i>Eori paa asun bona moon bona toraara.</i>
12. Varázslónak neveztek a fiút.	<i>Enam paa dao a visoasi bona oraoraa.</i>

(a) Fordítsa le magyarra:

13. *Eam paa ani a overe.*
14. *Ean paa tasu a oraoraa bona kae.*
15. *Eove paa tara ameam.*

(b) Fordítsa le teop nyelvre:

16. Odaadtuk neked az ételt.
17. Gyereknek nevezett engem.
18. Megöltem őt azzal (szó szerint vele).
19. A varázsló odaadta a fiúnak a halat.

Később a nyelvész természetes teop nyelvű beszédet írt le és kiegészítette a nyelvtanát. Íme néhány kivonat teop nyelvű párbeszédekből valamint fordításuk magyarra. A szöveggörnyezet, amelyben elhangzottak a mondatok, zárójelben van megadva.

20. (Mi történt akkor az asszonnyal?)	<i>A moon paa tara bona oraoraa.</i>	Az asszony meglátta a varázslót.
21. (Miért nem maradt étel?)	<i>A taba'ani paa ani nam.</i>	Megettük az ételt.
22. (Miért sírt a fiú olyan keservesen?)	<i>A visoasi paa tasu a otei bona overe.</i>	A férfi megütötte a fiút a kókusszal.
23. (Hol van a táska?)	<i>A kae paa hee naa a beiko.</i>	Odaadtam a gyerekeknek a táskát.

(c) Fordítsa le teop nyelvre a zárójeleken kívüli mondatokat:

24. (Miért sértődött meg a varázsló?) Asszonynak nevezték a varázslót.
25. (Miért nedves ez a fejsze?) A fiú megölte a halat a fejszével.

⚠ A teop nyelv az ausztronéz családhoz tartozik. Körülbelül 5 000 ember beszéli Pápua Új-Guineában.
—*Marija Konosenko*

5. Feladat (20 pont). Adva vannak rotumai nyelvű szavak és szócsoportok valamint fordításuk magyarra:

<i>'el'ele</i>	sekély	<i>mamasa</i>	szilárd
<i>'ele</i>	közel lenni	<i>mətiti</i>	hidegség
<i>'olo</i>	vágni	<i>mətit mamasa</i>	jég
<i>a'öf fau</i>	év vége	<i>moafmofa</i>	beszemetelt
<i>fäeag 'u'u</i>	jelnyelvet használni	<i>niu</i>	kopra
<i>fau</i>	év	<i>nu'suar tiro</i>	ablak
<i>həfəfə</i>	sziklás	<i>nu'sura</i>	ajtó
<i>huag 'el'ele</i>	türelmetlen	<i>pala</i>	megszűrni
<i>huag to'a</i>	bátor	<i>piri</i>	göndörödni
<i>hül həfu</i>	fújni (hurrikánról)	<i>poəpoga = palpala</i>	lyukas
<i>hün kia</i>	nyak alsó része	<i>pogi</i>	éjszaka
<i>huli</i>	megfordítani	<i>puhrəki</i>	forrni, buborékolni
<i>huni</i>	alsó rész	<i>pulu</i>	ragasztó(szer)
<i>is 'ā</i>	hegyes	<i>kalu</i>	karkötő; körbevenni
<i>is susu</i>	mellbimbó	<i>riamrima</i>	fényes
<i>lala</i>	mély	<i>rū huga</i>	gyomorfájás
<i>maf tiro</i>	szemüveg	<i>to'a</i>	hős

(a) Adva van hét testrészes rotumai neve valamint fordításuk magyarra véletlen sorrendben. Határozza meg a helyes megfeleléseket:

'u'u, isu, kia, leva, mafa, susu, huga
mell, szem, kar/kéz, haj, szív, nyak, orr

(b) Fordítsa le magyarra:

tiro, poga (főnév), *huag lala, həf puhrəki, maf pogi = maf pala*.

(c) Fordítsa le rotumai nyelvre:

kerek; koprárt vágni; göndör haj; ragadós; villogni; szemét.

(d) A fenti anyaggal nem lehet bizonyossággal lefordítani rotumai nyelvre azt, hogy 'szó' és 'kimeríteni'. Mik lennének ezeknek a szavaknak elméletileg lehetséges fordításai rotumai nyelvre?

⚠ A rotumai nyelv az ausztronéz családhoz tartozik. Körülbelül 9000 ember beszéli Fidzsi-ben.

' egy mássalhangzó (az ún. hangszalagzár); *a* ≈ a magyar *a*; *ā* = nyílt *e*-hang; *ō* mint a magyarban; *ū* mint a magyarban. A „[~]” jel a magánhangzó hosszúságát jelöli.

A kopra a kókuszdió kiszárított húsa.

—*Borisz Iomdin, Alekszandr Piperszki*

Szerkesztők: Alekszandr Berdičevskis, Szeptelana Burlak, Iván Derzsanszki (főszerkesztő), Hugh Dobbs, Ljudmila Fjodorova, Dmitrij Geraszimov, Kszenyija Giljarova, Gabrijela Hladnik, Borisz Iomdin, Bruno L'Astorina, Li Dzegju, Aleksejs Peguševs, Alekszandr Piperszki, Marija Rubinstejn, Rosina Savisaar, Artūrs Semeņuks, Pavel Szofroniev.

Magyar szöveg: Iván Derzsanszki, Fallier Erika, Vértes Judit.

Sok szerencsét!